

Εφετείο Αθηνών 4893/1982,

Πηγή: ΝοΒ 30/82 σελ. 1091

Περίληψη: Ατύχημα εργατικό. - Αποζημίωση. - Ηθική βλάβη. - Δεδικασμένο. - Συντρέχον πταίσμα. - Ατύχημα εργατικό μισθωτού που υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ. υποχρέωση εργοδότη για την καταβολή της προβλεπόμενης στο ν. 551/1914 αποζημίωσης μόνο σε περίπτωση που το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του. σε κάθε άλλη περίπτωση (ακόμη και χωρίς πταίσμα του εργοδότη και των προστηθέντων του: αντικειμενική ευθύνη) ο μισθωτός έχει απλώς δικαίωμα απολήψεως των παροχών που προβλέπει ο α.ν. 1846/1951 "περί κοινωνικών ασφαλίσεων". - Ευθύνη τρίτων για το εργατικό ατύχημα σύμφωνα με το άρθρο 16 § 3. οι προστηθέντες του εργοδότη που προκάλεσαν από αμέλειά τους το ατύχημα δε θεωρούνται τρίτοι και δεν έχουν υποχρέωση αποζημίωσης του ζημιωθέντος μισθωτού. - Έκταση αποζημίωσης. - Χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη. δεδικασμένο για την καταβολή της από την πλευρά του ενός από τους συνεναγομένους. - Συντρέχον πταίσμα του ζημιωθέντος μισθωτού.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος ο κ. Χ. ΚΟΛΛΙΑΣ

Εισηγητής ο κ. Κ. ΜΕΡΓΙΑΝΟΣ, εφέτης

Δικηγόροι οι κ.κ. Ε. Μαχαίρας, Π. Χατζής, Ι. Μπρατσιώτης

Επειδή, διά της υπό του ν. 551/14 επιβληθείσης προστασίας των εργαζομένων έναντι του επαγγελματικού κινδύνου, εθεσίσθη η ευθύνη του εργοδότη προς αποζημίωσιν επί εργατικού ατυχήματος, ανεξαρτήτως της υπάρξεως πταίσματος αυτού, περιορίσθη δε εξ αντιθέτου η έκταση της υποχρεώσεώς του εις ωρισμένην αποζημίωσιν, αντί της κατά το κοινόν δικαίον οφειλομένης πλήρους τοιαύτης και διά του άρθρου 16 αυτού ωρίσθη εκλεκτικόν δικαίωμα των παθόντων και των αντί τούτων δικαιουμένων, να ασκήσουν είτε την εκ του νόμου τούτου είτε την εκ του κοινού αστικού δικαίου προσήκουσαν αυτοίς αξίωσιν προς αποζημίωσιν, μόνον εις ην περιπτώσιν το ατύχημα προήλθεν εκ δόλου του εργοδότη ή εν εργασία ή επιχειρήσει εν η δεν ετηρήθησαν αι διατάξεις των ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί των όρων ασφαλείας των εργαζομένων. Η διά του ρηθέντος ν. 551/14 παρεχόμενη επί εργατικών ατυχημάτων εις τους εργαζομένους προστασία αντικατεστάθη αρχικώς διά της υπό του ν. 6298/34 και μετέπειτα του α.ν. 1846/51 "περί κοινωνικών ασφαλίσεων" εισαχθείσης ευρυτέρας και πέραν των εργατικών ατυχημάτων εκτεινομένης ασφαλίσεως και έναντι της εις τους εργοδότης επιβαλλομένης υπ' αυτού, μείζονος δε των εργαζομένων, εισφοράς προς πληρωμήν των εκ του νόμου τούτου ασφαλιστικών παροχών. Και αφ' ενός μεν διά του άρθρου 34 § 2 του ως άνω α.ν. 1846/51 απηλλάγησαν οι ισχυόμενοι υποχρεώσεως προς καταβολήν αποζημιώσεως και εξόδων νοσηλείας και κηδείας, εάν ο παθών έχει υπαχθή εις την ασφάλισιν και δικαιούται αυτός - και εν περιπτώσει θανάτου του τα κατά το άρθρον 28 § 6 του ως άνω α.ν. πρόσωπα - των παροχών του εν λόγω νόμου, αφ' ετέρου δε διά της αντιστοιχίου προς το άρθρον 16 του ν. 551/14 διατάξεως του άρθρου 60 § 2 του α.ν. 1846/51 περιορίσθη η κατά το κοινόν αστικόν δικαίον ευθύνη του εργοδότη μόνον εις την πρώτην περιπτώσιν του άρθρου 16 του ν. 551/14, ήτοι εάν το ατύχημα προήλθεν εκ δόλου του εργοδότη ή του υπ' αυτού προστηθέντος, ρυθμισθείσης της εν τη περιπτώσει ταύτη σχέσεως μεταξύ του δικαιούχου της αποζημιώσεως, του εργοδότη και του ΙΚΑ ως ειδικώτερον εν τη διατάξει. Η δευτέρα κατά το άρθρον 16 του ν. 551/14 εξαίρεσις πλήρους κατά το κοινόν αστικόν δικαίον ευθύνης του εργοδότη δι' επέλευσιν του εργατικού ατυχήματος εκ της μη τηρήσεως των όρων ασφαλίσεως των εργαζομένων, των επιβεβλημένων εκ των ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων και κανονισμών, δεν επανελήφθη, επί τω σκοπώ όπως κατά την περιπτώσιν ταύτην αποκλεισθή η κατά το κοινόν αστικόν δικαίον ευθύνη του εργοδότη έναντι των υπό το α.ν. 1846/51 επιβληθεισών αυτών εισφορών διά την πληρωμήν των υπό του νόμου τούτου προβλεπομένων παροχών. Το συμπέρασμα τούτο ενισχύεται και εκ του ότι ο νομοθέτης έχων υπ' όψει την μη τήρησιν των μέτρων των διά του ως ανωτέρω α.ν. 1846/51 διαγραφομένων διά την υγιεινήν και ασφάλειαν των ησφαλισμένων εις τους τόπους της εργασίας και επομένως και νέαν αφορμήν να σκεφθή περί εργατικών ατυχημάτων, επερχομένων εκ της μη τηρήσεως επιβεβλημένων νομίμων μέτρων ασφαλείας των εργαζομένων και περί του εκ τούτων συνθηκών, αρκείται να ορίση το εν τη διατάξει δικαίωμα του Ιδρύματος προς επαύξησιν εκ της αιτίας ταύτης των εργοδοτικών εισφορών μέχρι 50%, παραλείπων πάσαν μείαν περί υποχρεώσεως του εργοδότη προς αποζημίωσιν διά την περιπτώσιν εργατικού ατυχήματος επελθόντος εκ της μη τηρήσεως των διαληφθέντων μέτρων. Κατ' ακολουθίαν των διατάξεων τούτων, προκύπτει ότι εν περιπτώσει εργατικού ατυχήματος επελθόντος ένεκα της μη τηρήσεως των διατάξεων των ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί των όρων ασφαλείας των εργαζομένων, εάν ο παθών έχει υπαχθή εις την ασφάλισιν του ανωτέρω α.ν. 1846/51 και ως εκ

τούτου δικαιούται ούτος, ή εν περιπτώσει θανάτου του τα εν άρθρω 28 § 6 του νόμου τούτου αναφερόμενα πρόσωπα, των παροχών και ασφαλίσεως αυτού, δεν υφίσταται κατά νόμον υποχρέωσις του οικείου εργοδότη προς καταβολήν της κατά τας διατάξεις του αστικού δικαίου αποζημιώσεως (ΑΠ 501/77, ΝοΒ 26.172), διά την ως ειρήται δε απαλλαγήν είναι αρκετόν ο εργαζόμενος να ήτο εκ των ασφαλιστέων κατά τας περί τούτων διατάξεις εις τας κοινωνικάς ασφαλίσεις προσώπων (ΕφΑιγ. 152/75, ΝοΒ 24.907). Δέον να λεχθή ότι από της απόψεως του ως ειρήται α.ν. 1846/51, καθ' ον και εις την περίπτωσιν εργατικού ατυχήματος αι προς τον παθόντα παροχαί έχουν ως αντίκρουσμα εισφοράς βαρυνούσας τον τε εργοδότην και τον εργαζόμενον, κατά την υπό του νομοθέτου ως προσήκουσαν κριθείσαν δι' εκάτερον αναλογίαν, θα ήτο ανακόλουθος η εκδοχή της απαλλαγής διά την αμέλειαν του εργοδότη μόνον ουχί δε και του υπό τούτου προστηθέντος, του παρ' αυτού τουτέστιν εργαζομένου. Συνεπώς και οι προστηθέντες παρά του εργοδότη και καταστάντες υπαίτιοι εξ αμελείας σωματικής βλάβης του εργαζομένου δεν υποχρεούνται εις αποζημιώσιν αυτού κατά τας διατάξεις του αστικού δικαίου, μη υποχρεούμενοι από τους όρους της § 3 του άρθρου 16 ν. 551/14 ως τρίτοι (Ολ. ΑΠ 1267/76, ΝοΒ 25.895 - ΑΠ 164/76, ΝοΒ 24.697). Εν προκειμένω εκ των προτάσεων του εκ των εναγομένων Θ.Μ.***, των κατατεθεισών κατά την πρώτην συζήτησιν της αγωγής εφ' ης η εκκαλουμένη απόφασις, εις ας ούτος αναφέρεται και προσκομίζει νομίμως, δεν προκύπτει ότι ούτος ισχυρίσθη ότι προεστήθη υπό του εργολάβου Γ.Γ.** εν τη εκτελέσει των επιχρισμάτων του κτίριου του Νοσοκομείου Κηφισσίας "Α.Π.**" και φυσικά και των απαιτούμενων δι' αυτά κριωμάτων, ουτε ισχυρίσθη σαφώς ότι ούτος και ουχί ο ρηθείς Γ.Γ.** ετύγχανεν εργοδότης του ενάγοντος, ως το τελευταίον τούτο διελαμβάνετο εις την αγωγήν του ταύτην. Συνεπώς ορθώς η συνεκκαλουμένη προδικαστική απόφασις απέρριψε τον ισχυρισμον του ότι δηλονότι δεν ευθύνεται εις αποζημιώσιν βάσει των προειρημένων διατάξεων, δεχθείσα ότι ούτος είναι τρίτος - αφού δεν ισχυρίσθη ότι είναι προστηθείς ή εργοδότης - και υπεχρέωσε τον ενάγοντα να αποδείξη το αποτελούν στοιχείον της βάσεως της αγωγής του γεγονός ότι η σύμβασις μισθώσεως εργασίας, δυνάμει της οποίας απησχολείτο εις το ως άνω έργον, είχε καταρτισθή μετά του ανωτέρω Γ.Γ.** Τούτοις ακολούθως, οι σχετικοί ισχυρισμοί του εκκαλούντος Θ.Μ.***, περιλαμβανόμενοι εις τον πρώτον λόγον της κρινομένης εφέσεώς του, είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι κατ' άρθρον 527 ΚΠολΔ, δεν συντρέχει δε εξαίρεσις τις εκ των εν άρθρω τούτω διαλαμβανομένων.

Επειδή, εκ των ας οι διάδικοι επικαλούνται καταθέσεων των πρωτοδίκως εξετασθέντων μαρτύρων, περιεχομένων εις την νομίμως προσκομιζομένην υπ' αριθ. 4881/78 έκθεσιν του Εισηγητού Δικαστού, εν συνδυασμώ προς τα άτινα οι διάδικοι ωσαύτως επικαλούνται και νομίμως προσκομίζουν έγγραφα, χρήσιμα προς συναγωγήν δικαστικών τεκμηρίων και των εκατέρωθεν ομολογιών, απεδείχθησαν τα εξής: Την 18ην Ιουνίου 1973, καθ' ον χρόνον ο εκκαλών-εφεσίβλητος-ενάγων Χ.Π.***, κατόπιν συμβάσεως εξηρημένης εργασίας καταρτισθείσης μεταξύ αυτού και του, ως εργολάβου, έχοντος αναλάβη την εκτέλεσιν του ρηθέντος έργου (οικοδομήματος) Γ.Γ.***, ειργάζετο ως αμμοκονιαστής εις το εν Κηφισσία κτίριον του Νοσοκομείου "Α.Π.**", κατέπεσεν εκ του εις ο είχαν ανέλθη προς εκτέλεσιν εργασίας εξωτερικού ικριώματος, με αποτέλεσμα να υποστή ενδοκοτυλικόν κάταγμα μετά εξαρθρώματος αριστερού ισχίου, (...) με τελικόν αποτέλεσμα την βράχυνσιν του αριστερού κάτω άκρου κατά 0,3-0,4 μ., ατροφίαν του τετρακεφάλου αριστερά και δυσκαμψίαν αριστερού ισχίου. Το ατύχημα τούτο οφείλεται εις συνυπαιτιότητα των εκκαλούντων-εφεσίβλητων-εναγομένων Μ.Φ.** και Θ.Μ.***, όντων επιβλέποντος μηχανικού και υπερβολάβου αντιστοιχως του έργου, - έχοντος, του τελευταίου τούτου, αναλάβει υπερβολαβικώς υπό του ρηθέντος εργολάβου Γ.Γ.***, την εκτέλεσιν των επιχρισμάτων του εν λόγω έργου και των απαιτούμενων προς τον σκοπόν τούτον κριωμάτων - συνισταμένην εις το ότι εξ αμελείας των παρέλειψαν όπως λάβουν εντός του κύκλου της ανωτέρω εργασίας των τα ανάλογα μέτρα διά την ασφαλή κατασκευήν του ρηθέντος κριώματος, και δη ο πρώτος τούτων απεδέχθη την υπό του δευτέρου κατασκευήν και χρησιμοποίησιν παρά των εργαζομένων, εν οίς και ο παθών ενάγων, ατελούς και επικινδύνου κατά το δάπεδον αυτού, αποτελούμενον εκ δύο μαδερίων, κριώματος, διότι δε εμερίμησαν, ως έδει και επεβάλλετο εκ των καθηκόντων των, να τοποθετηθούν ταύτα ασφαλώς επί των υφισταμένων δύο παραλλήλων πλαγιοδετών (δοκών), ήτοι να είναι καρφωμένα επί των δοκών τούτων και να εξέχουν εκατέρωθεν αυτών απόστασιν ασφαλείας, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος και με την παραμικράν ώθησιν να μετακινήθουν και ενδεχομένως να καταπέσουν, ως συνέβη εν προκειμένω, με αποτέλεσμα τον ως άνω τραυματισμόν του ενάγοντος. Περαιτέρω απεδείχθη ότι ο τελευταίος ούτος τυγχάνει συνυπαίτιος του εν λόγω τραυματισμού του κατά ποσοστόν 50%. Συνίσταται δε η συνυπαιτιότης του αύτη εις το ότι ούτος κατασκευάζων ο ίδιος, ως έμπειρος τεχνίτης, το ως άνω κριώμα, εξ αμελείας του, δεν εμερίμησεν ώστε να στερεώσει ασφαλώς τα ρηθέντα μαδέρια, καθ' ον τρόπον ανωτέρω εκτίθεται, με αποτέλεσμα, συντελούσης και της απροσέκτου επί των μαδερίων, ως δαπέδου, κινήσεώς του, να επέλθη η κατάπτωσις αυτών και τούτου επί του εδάφους εξ ύψους 5 μέτρων περίπου και ο εντεύθεν ως άνω τραυματισμός του. Όθεν, ούτω κρίνουσα η εκκαλουμένη και δεχθείσα κοινήν κατ' ίσα ποσοστά συνυπαιτιότητα των διαδίκων εν τη επελεύσει του περι ου πρόκειται ατυχήματος, ορθώς απεφήνατο, δι' ο και οι αντίθετοι σχετικοί λόγοι εφέσεως του ενάγοντος και δευτέρου εναγομένου είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι.

Επειδή, εκ των ειρημένων αποδεικτικών στοιχείων απεδείχθη ότι ο εκκαλών-εφεσίβλητος-ενάγων, συνεπεία του εν λόγω τραυματισμού του απέσχεν εκ της εργασίας του από τούτου μέχρι της αγωγής και υπεβλήθη εις σημαντικές δαπάνας νοσηλείας και απαραίτητου θεραπευτικής αγωγής, υποστάς τας ακόλουθους θετικές και αποθετικές ζημίας. Ήτοι:

α) Απώλεσε το μετά πιθανότητας κατά την συνήθη πορείαν των πραγμάτων και των ειδικών περιστάσεων προσδοκώμενον εισόδημα εκ της εργασίας του ως τεχνίτου αμμοκονιαστού, κατά το χρονικόν διάστημα από του τραυματισμού του (18.6.1973) μέχρι της αγωγής (8.3.1977) εκ ποσού δραχ. 570.000 συνολικώς, διότι κατά το διάστημα τούτο των 44 και πλέον μηνών θα επραγματοποιεί συνολικώς 950 ημερομίσθια προς δραχ. 600 έκαστον.

β) Επλήρωσε διά την αγοράν ζεύγους βακτηριών αναγκαίων διά τας μετακινήσεις του δραχ. 2.000 και

γ) Εδαπάνησε διά την λήψιν απαραίτητου βελτιωμένης τροφής επί χρονικόν διάστημα εξ (6) μηνών από του τραυματισμού του, ήτοι επί 180 ημέρας προς 100 δραχ. ημερησίως, δραχ. 18.000.

Περαιτέρω απεδείχθη ότι ο παθών εκ του ατυχήματός του τούτου υπέστη ηθικὴν βλάβην, διά την αποκατάστασιν της οποίας, λαμβανομένων υπ' ὄψιν του βαθμού του πταισματος των εναγομένων και της συνυπατιότητος του ενάγοντος, ανερχομένης εις το ρηθέν ποσοστόν, της περιουσιακῆς καταστάσεως και της κοινωνικῆς θέσεως των μερών, καθὼς και της σοβαρότητος του τραυματισμού του παθόντος, προσήκει το ποσόν των δρχ. 10.000. Τούτο βεβαίως διά τον εκ των εναγομένων Μ.Φ.**, διότι διά τον ἕτερον Θ.Μ.** , ὀρθῶς διά της συνεκκαλουμένης προδικαστικῆς αποφάσεως, δεχθείσης σχετικὴν ἐνστάσιν αὐτοῦ, απερρίφθη το κονδύλιον τούτο της αγωγῆς, αφοῦ τοιαύτη ἀποζημίωσις τῷ ἐπεδικάσθη διά της επικαλουμένης και νομίμως προσκομιζομένης υπ' αριθ. 4437/75 ἀποφάσεως του Τριμελοῦς Εφετείου Αθηνών. Τούτοις ἀκολουθῶν, ἄλλως κρίνασα ἡ ἐκκαλουμένη ἀπόφασις και ἀπορρίψασα σιγὴ τὸ αἴτημα τούτο της αγωγῆς ἐσφαλε και δέον ὅπως κατὰ παραδοχὴν του δευτέρου λόγου ἐφέσεως του ενάγοντος, ἐξαφανισθῆ, διακρατηθῆ δε ἡ ὑπόθεσις παρὰ τῷ Δ/ρίῳ τούτῳ προς κατ' ουσίαν ἐρευναν (ΚΠολΔ 535 § 1).

Επειδή, πέραν των ανωτέρω δεν απεδείχθη ότι ο ενάγων εκ του ειρημένου τραυματισμού του, υπέστη ἄλλην τινὰ ζημίαν, δι' ο και ἀπορριπτέα τα λοιπὰ κονδύλια της αγωγῆς. Συνεπῶς τὸ σύνολον των θετικῶν και αποθετικῶν ζημιῶν αὐτοῦ ἀνέρχεται εις δραχ. 600.000 (570.000+2.000+18.000+ 10.000), λαμβανομένης δ' υπ' ὄψιν της ἀποδειχθείσης ὡς ἄνω συνυπατιότητός του εις τὴν ἐπέλευσιν του ρηθέντος τραυματισμοῦ του ἀνερχομένης εις ποσοστόν 50%, πρέπει κατὰ μερικὴν παραδοχὴν σχετικῆς ἐνστάσεως των εναγομένων, ἡ ὑποχρέωσις αὐτῶν να περιορισθῆ εις τὸ ἡμισυ του ανωτέρω ποσού, ἤτοι εις δραχ. 305.000. Κατ' ἀκολουθίαν τούτων, δέον να γίνῃ δεκτὴ ἐν μέρει ἡ ὑπὸ κρίσιν αγωγὴ και ὡς οὐσία βᾶσιμος, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ὑποχρεωθούνη οἱ ἐναγόμενοι, εις ὁλόκληρον ἕκαστος, να καταβάλουν εις τον ενάγοντα τὸ ποσόν των δραχ. 295.000, ο δε ἐξ αὐτῶν Μ.Φ.** , ἐπὶ πλέον δραχ. 10.000 διά τὴν ρηθείσαν ἠθικὴν βλάβην και διά προσωπικῆς των κρατήσεως, ὡς ἐξ ἀδικοπραξίας ἐνεχόμενοι (ΚΠολΔ 1047 § 1), ἐντόκως, ἐπὶ τῷ νομίμῳ τόκῳ, ἀπὸ της συζητήσεως της αγωγῆς ἄχρις ἐξοφλήσεως.

Σχόλιο: 1) Ανάμεσα στα ενδιαφέροντα ζητήματα με τα οποία ασχολείται η απόφαση είναι και το πρόβλημα της ερμηνείας του άρθρου 16 § 3 ν. 551/1914, σύμφωνα με το οποίο σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ο μισθωτός έχει και "αξίωσιν ἐναντίον του υπαίτιου του ατυχήματος προσώπου, ἐφ' ὅσον αὐτὸ εἶναι διάφορον του κατὰ τον παρόντα νόμον προς ἀποζημίωσιν ὑποχρέου". Το ἐρώτημα που γεννιέται κατὰ τὴν ἐρμηνεία αὐτῆς της διατάξεως εἶναι, ποῖος θεωρεῖται πρόσωπο "διάφορον του κατὰ τον παρόντα νόμον προς ἀποζημίωσιν ὑποχρέου". Ἡ δημοσιευομένη παραπάνω ἀπόφαση ἀκολουθεῖ τὴ σωστὴ ἐρμηνεία του Α.Π. στην υπ' αριθμ. 1267/1976 ἀπόφαση της Ολομέλειάς του (πλειοψ.), ΝοΒ 25, 895 ἐπ. (βλ. και τὴν παραπεμπτικὴ στην Ολομέλεια Α.Π. 164/1976, Τμ. Β', ΝοΒ 24, 697), σύμφωνα με τὴν ὁποία τρίτος, κατὰ του ὁποῖου διατηρεῖ ἀξίωση ὁ μισθωτός ἀπὸ το εργατικὸ ατύχημα, εἶναι, ὅπως ἀναγράφεται κατὰ λέξη στην παραπάνω ἀρειοπαγητικὴ ἀπόφαση (ΝοΒ 25, 895), "πρόσωπον ἄλλο ἀπὸ τον ἐργοδότην, τὸς ὑπὸ τούτου προστηθέντας και τὸς ἐργαζομένους εις τὴν ἐπιχείρησιν ἐργατοῦπαλλήλους". Εξαιροῦνται δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐυθύνῃ κατὰ τῆς διατάξεως του κοινού αστικού δικαίου ὄχι μόνον ο ἐργοδότης ἀλλὰ και οἱ προστηθέντες ἀπ' αὐτὸν μισθωτοί, που προκάλεσαν ἀπὸ ἀμέλειά τους τὸ ατύχημα. (βλ. ὅμως ἀντίθετα φίλιον, ΕνοχΔ., § 59 Γ12 και ΙΙ2γ για τὸς συγγραφείς στους ὁποῖους παραπέμπει στὴ σ. 748, ὑποσημ. 26).

Ἡ διάθεση του δικαστηρίου να μὴ ἐπιρρίψει, με τὴν κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴ (γραμματικὴ ἐρμηνεία) του άρθρου 16 § 3 ν. 551/1914, τῆς συνέπειες του εργατικού ατυχήματος στους ἰδίους τὸς ἐργαζομένους, ἡ δραστηριότητα των ὁποῖων στο χώρο παροχῆς της ἐργασίας δημιουργεῖ κινδύνους, ὄχι μόνον σ' αὐτοὺς τὸς ἰδίους, ἀλλὰ και στους συναδέλφους τὸς, εἶναι φανερὴ. De lege ferenda δύσκολα θα μπορούσε να προβάλλει κανεὶς βᾶσιμο ἀντίλογο κατὰ της παραπάνω θέσεως του δικαστηρίου. τὸ πρόβλημα εἶναι ἀν και de lege lata ἡ θέση αὐτὴ βρίσκει ἐπαρκῆς

έρεισμα στο ισχύον δίκαιο. Η απόφαση της Ολομέλειας του Α.Π. που μνημονεύεται παραπάνω επικαλείται για τη θεμελίωσή της την ιστορία της διατάξεως του άρθρου 16 § 3 ν. 551/1914, που έχει ληφτεί από την αντίστοιχη διάταξη του γαλλικού νόμου για τα εργατικά ατυχήματα του 1892, όπως τροποποιήθηκε με το νόμο της 22 Μαρτίου 1902, της οποίας η διατύπωση δεν άφηνε καμμία αμφιβολία για τον αποκλεισμό της γενικής (με βάση τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου) ευθύνης και των προστηθέντων του εργοδότη. Πόσο επισφαλές είναι αυτό το επιχείρημα φαίνεται από το γεγονός ότι και η μειοψηφία της Ολομέλειας του Α.Π. στην ίδια απόφαση καταφεύγει επίσης στην ιστορία της διατάξεως του άρθρου 16 § 3 ν. 551/1914 για να καταλήξει στο ακριβώς αντίθετο συμπέρασμα, με το επιχείρημα ότι ο Έλληνας νομοθέτης συνειδητά απέκλινε από τη διατύπωση του γαλλικού προτύπου. Σοβαρότερο ασφαλώς είναι το δεύτερο στην αρειοπαγητική απόφαση βασικό επιχείρημα από το όλο σύστημα της ρυθμίσεως των συνεπειών των εργατικών ατυχημάτων, όπως διαμορφώνονται πλέον μετά τον α.ν. 1846/1951 "περί κοινωνικών ασφαλίσεων", που καθιερώνει κοινωνική ασφάλιση για την κάλυψη του κινδύνου από εργατικά ατυχήματα στη θέση της αστικής ευθύνης. Με το νόμο αυτό περιορίζεται η ευθύνη του εργοδότη μόνο σε περίπτωση δόλου αυτού του ίδιου ή των προστηθέντων του (άρθρο 34 § 2 α.ν. 1846/1951. βλ. σχετικά Δημητρακόπουλο, Εργατική Νομοθεσία, εκδ. 5η, σ. 88 με πλούσια ενημέρωση στη νομολογία). Αντίθετα, σε περίπτωση αμέλειας του εργοδότη ή των προστηθέντων του ο μισθωτός έχει για τις ζημίες που υπέστη από το εργατικό ατύχημα δικαίωμα να ζητήσει απλώς τις παροχές που προβλέπει η νομοθεσία για το ΙΚΑ.

Στην παραπάνω επίκληση των διατάξεων του α.ν. 1846/1951 από το δικαστήριο λανθάνει ένα τελολογικό επιχείρημα και μια αντίστοιχη αξιολογική στάθμιση συμφερόντων: Η παροχή της εργασίας δημιουργεί συχνότατα κάποιους - περισσότερο ή λιγότερο - σοβαρούς κινδύνους για τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα, την υγεία ή και την περιουσία τόσο των εργαζομένων όσο και του εργοδότη. Η αστική ευθύνη από την άλλη μεριά, που είναι από τη φύση της ατομική, μπορεί να δημιουργήσει δυσβάστακτες οικονομικές συνέπειες όχι μόνο στον απλό εργαζόμενο, αλλά, όπως διαφαίνεται από το όλο πνεύμα της ισχύουσας νομοθετικής ρυθμίσεως, ακόμη και στον ίδιο τον επιχειρηματία-εργοδότη. Σκοπός της νομοθετικής ρυθμίσεως είναι αφενός μεν να εξασφαλίσει επαρκή ουσιαστική (και όχι μόνο αφηρημένη νομική) κάλυψη στο θύμα, και μάλιστα και στην περίπτωση ακόμη που κανένα πρόσωπο δε βαρύνεται με πταίσμα (αντικειμενική ευθύνη), αφετέρου δε να απαλύνει τις οικονομικές συνέπειες αυτού του κινδύνου κατανέμοντάς τον με την επιβολή ειδικών ασφαλιστικών εισφορών σε περισσότερα πρόσωπα. Σ' αυτή την κοινωνία κινδύνων ανήκουν εργοδότες και εργαζόμενοι. Θα ήταν συνεπώς τελολογικά αντιφατικό να επιδιώκει ο νόμος αυτή την άμβλυση των οικονομικών συνεπειών του εργατικού ατυχήματος μόνο για τον (πάντως οικονομικά ισχυρότερο) εργοδότη και όχι παράλληλα και για τον (οικονομικά ασθενέστερο) μισθωτό, που προκαλεί από αμέλειά του το εργατικό ατύχημα. Αυτήν ακριβώς την τελολογική αντίφαση επιχειρεί να άρει η ορθή ερμηνεία της § 3 του άρθρου 16 ν. 551/1914 στη σχολιαζόμενη απόφαση με βάση το σκοπό της όλης νομοθετικής ρυθμίσεως για την αντιμετώπιση των συνεπειών του εργατικού ατυχήματος. Η ερμηνεία του άρθρου 16 § 3 ν. 551/1914 δεν μπορεί να είναι ξένη προς το πνεύμα της όλης νομοθετικής ρυθμίσεως, με την οποία επιχειρείται ένας ορθολογικός συγκερασμός της ατομικής ευθύνης (περίπτωση δόλου του εργοδότη ή προστηθέντων) με την ασφαλιστική ευθύνη, το οικονομικό βάρος της οποίας μετακυλιέται σε ένα ευρύτερο σύνολο, στο οποίο ανήκουν εργοδότες και εργαζόμενοι, που βαρύνονται με τις αναλογούσες για κάθε κατηγορία ασφαλιστικές εισφορές. (Για τη σχέση μεταξύ ατομικής αστικής ευθύνης και "ασφαλιστικής ευθύνης" βλ. Γεωργιάδη. Ζητήματα αστικής ευθύνης, σ. 113 επ. τον ίδιο στον ΑΚ Γεωργιάδη. Ζητήματα αστικής ευθύνης, σ. 113 επ.' τον ίδιο στον ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, Εισαγ. άρθρ. 914-938, αρ. 39 επ. Σταθόπουλο, Γεν. Ενοχ.Δ. § 813, σ. 229 επ. Ζέπο, ΕνοχΔΒ', § 3412, 812 με υποσημ. 1) Με το πλέγμα των διατάξεων για την κάλυψη των συνεπειών των εργατικών ατυχημάτων επιδιώκεται η προστασία όλων αυτών των προσώπων και όχι μόνο των εργοδοτών, και αυτόν ακριβώς το νομοθετικό σκοπό αντανακλά η ορθή τελολογική- συστηματική ερμηνεία του άρθρου 16 § 3 ν. 551/1914, στην οποία προβαίνει το δικαστήριο με τη σχολιαζόμενη απόφαση.

2. Θα πρέπει επίσης να παρατηρηθεί ότι η προβληματική της προστασίας του μισθωτού με την αναγνώριση της απαλλαγής του από την ευθύνη σε περίπτωση προκλήσεως εργατικού ατυχήματος από αμέλειά του (και εφόσον βεβαίως υπάρχει ασφαλιστική ευθύνη), στην οποίαν αποσκοπεί η παραπάνω τελολογική-συστηματική ερμηνεία του άρθρου 16 § 3 ν. 551/1914, είναι παρόμοια με την προβληματική της απαλλαγής ή μειώσεως της ευθύνης του μισθωτού σε περίπτωση προκλήσεως ζημιών από "επιρρεπείς σε ζημία εργασίας". Η σχολιαζόμενη απόφαση συμπλέει με τη σωστή άποψη που επικρατεί σήμερα στη θεωρία σχετικά με τις συνέπειες των "επιρρεπών σε ζημία εργασιών". Κατά την άποψη αυτή (βλ. αντί άλλων Τραυλο-Τζανετάτο. Επιρρεπείς σε ζημία εργασίας" και ευθύνη του μισθωτού, 1978, *passim*. τον ίδιο στον ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, άρθρο 652 αρ. 77 επ., όπου και παραπέρα παραπομπές στην πλούσια πάνω σ' αυτό το ζήτημα ελληνική βιβλιογραφία) ο μισθωτός που καταπίανεται με επικίνδυνες ("επιρρεπείς σε ζημία") εργασίες δεν είναι σωστό να φέρει τις πιθανές και ενδεχόμενα ιδιαίτερα μεγάλες δυσμενείς οικονομικές συνέπειες μιας δραστηριότητας (παροχής εργασίας) που αποτελεί βασικό μοχλό για την κίνηση της οικονομικής ζωής. Η σχολιαζόμενη απόφαση δείχνει ότι η προστασία του μισθωτού από τον κίνδυνο να φέρει αυτός ατομικά την ευθύνη για τις πιθανές

επιβλαβείς συνέπειες από την ανάπτυξη της κοινωνικά και οικονομικά αναγκαίας επαγγελματικής του δραστηριότητας, αποτελεί επιδίωξη όχι μόνο στην ελληνική θεωρία αλλά και στην ελληνική νομολογία.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΩΡΗΣ